

Sygn. akt II Ca 178/15 i II Cz 190/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Sławomir Buras (spr.)**

Sędziowie: **SSO Teresa Strojnowska**

SSO Rafał Adameczyk

Protokolant: st. prot. sąd. Iwona Cierpikowska

po rozpoznaniu w dniu 26 marca 2015 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z powództwa R. A. (1)

przeciwko W. Ł., O. F. i E. G. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Skarżysku - Kamiennej

z dnia 12 września 2014 r., sygn. I C 453/14

oraz

na skutek zażalenia pozwanych O. F. i W. Ł.

na rozstrzygnięcie zawarte w punkcie II (drugim) wyroku Sądu Rejonowego

w S. z dnia 12 września 2014 r., sygn. I C 453/14

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie II (drugim) w całości i zasądza od R. A. (1) na rzecz W. Ł. i O. F. kwoty po 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania i oddala zażalenie w pozostałym zakresie; oddala apelację powoda; zasądza od R. A. (1) na rzecz W. Ł. i O. F. kwoty po 600 (sześćset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 178/15 , II Cz 190/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 września 2014 r. Sąd Rejonowy w Skarżysku – Kamiennej oddalił powództwo R. A. (1), którym domagał się od pozwanych M. Ł. i W. Ł. kwoty 16.800 zł z tytułu czynszu za bezumowne korzystanie z nieruchomości w postaci połowy domu tzw. bliźniaka, położonej w miejscowości (...), gm. Łączna (pkt I) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanych W. Ł., O. F. i E. G. (1) kwotę 1217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Sąd ustalił, że R. A. (1) i jego brat C. A. byli spadkobiercami gospodarstwa rolnego po swoich rodzicach M. i S. A.. W skład spadku wchodziły grunty rolne oraz działka siedliskowa, zabudowana podpiwniczonym budynkiem mieszkalnym w postaci „bliźniaka”. Bracia dokonali między sobą nieformalnego działu spadku w ten sposób, że C. korzystał z jednej części budynku mieszkalnego, zaś R. z pozostałej nieruchomości. W ramach uprawnienia do korzystania z części budynku mieszkalnego C. A. za zgodą brata zezwolił na zamieszkanie z nim siostrze M. Ł. i jej synowi W. Ł..

C. A. zmarł 2 lipca 2010 roku. Spadek po nim na mocy testamentu nabyła siostrzenica E. G. (1), córka M. Ł..

Po śmierci C. A. jego brat R., pod nieobecność M. Ł. i jej syna założył kłódki na drzwi wejściowe do mieszkania oraz piwnicy, uniemożliwiając im korzystanie z tych pomieszczeń, powołując się na brak posiadania przez nich tytułu własności. Na skutek zachowania powoda M. i W. Ł. wystąpili przeciwko niemu z powództwem o naruszenie posiadania i Sąd nakazał R. A. (1) przywrócenie naruszonego posiadania.

M. Ł. zmarła w dniu 6 lutego 2013 roku, a jej następcami prawnymi są dzieci W. Ł., O. F. i E. G. (1).

W tym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd wskazał, że roszczenie wobec E. G. (2) jako współwłaścicielki nieruchomości jest bezpodstawne w świetle art.206 k.c. i art.209 k.c. jako, że nie stanowi czynności zmierzającej do zachowania wspólnego prawa współwłaścicieli. Zdaniem Sądu R. A. (1) nie był uprawniony do samodzielnego żądania od pozwanych zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości (części bliźniaka), gdyż czynność ta nie stanowiła czynności zachowawczej, co więcej E. G. (1) współwłaścicielka nieruchomości nie poparła żądania powoda, a zatem żądana przez powoda kwota ma jedynie na celu jego indywidualny interes. Z kolei fakt, że współwłaściciele nieruchomości po śmierci C. A. nie podjęli rozmów na temat zmiany sposobu korzystania z niej przez nich samych dowodzi akceptacji istniejącego stanu rzeczy, a zatem żądanie przez powoda zapłaty za bezumowne korzystanie przez pozwanych z nieruchomości jest bezpodstawne.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art.98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł powód wnosząc o jego zmianę i uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych, który skutkował obrazą prawa materialnego i wzajemną sprzecznością rozważań Sądu. Wskazał, że Sąd jako przedmiot współwłasności przyjął cały budynek typu bliźniak oznaczony nr 66 położony w Z., tymczasem tylko jego część położona na działce nr(...)była przedmiotem współwłasności obu braci. Wskazał, że wyraził zgodę na zamieszkiwanie M. Ł. i jej syna W. wyłącznie z uwagi na opiekę nad bratem, który cierpiał na epilepsję i Sąd Rejonowy niezasadnie przyjął, że byli oni również współwłaścicielami tej nieruchomości i uznał, że w sprawie mają zastosowanie art.206 k.c. oraz 209 k.c. Wskazał, że okoliczność, iż E. G. (1) nigdy nie podjęła rozmów o losach nieruchomości, nie uzasadnia domniemania, iż jej milczenie oznacza zgodę na korzystanie z nieruchomości przez M. Ł. i W. Ł..

Pozwani W. Ł. i O. F. w odpowiedzi na apelację wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Zaskarżyli również zażaleniem rozstrzygnięcie o kosztach procesu zawarte w punkcie II (drugim) zaskarżonego wyroku. Zarzucili obrazę:

- art. 98 §1 i 3 k.p.c. w zw. z §2 ust.1 i 2 w zw. z §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu poprzez zasądzenie kosztów procesu na rzecz E. G. (1), która nie ustanowiła pełnomocnika; przyznanie pełnomocnikowi jednego wynagrodzenia, w sytuacji gdy reprezentował dwoje pozwanych oraz przyznanie wynagrodzenia w stawce 1200 zł, podczas gdy właściwa z tego tytułu kwota wynosi 2400 zł;

- art.328§2 k.p.c. poprzez brak wyjaśnienia przez Sąd podstawy prawnej co do kosztów procesu, w tym wyjaśnienia jakie powody legły u podstaw zasądzenia od powoda na rzecz pozwanych kwoty 1217 zł .

W oparciu o powyższe zarzuty wnieśli o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych W. Ł. i O. F. kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych .

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Co do apelacji powoda.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Wbrew zarzutom skarżącego Sąd Rejonowy poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy przyjmuje za własne. W szczególności Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że roszczenie o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości dotyczy jedynie połowy budynku mieszkalnego typu bliźniak, czemu wyraz dał w uzasadnieniu wskazując, że spadek po rodzicach obejmował m.in. „część bliźniaka, którą stanowiły trzy pokoje, kuchnia, łazienka i przedpokój. W świetle treści uzasadnienia nie budzi wątpliwości, że zawarta pomiędzy braćmi C. A. i R. A. (1) nieformalna umowa działu spadku po rodzicach, dotyczyła wyłącznie korzystania przez C. A. z tej części bliźniaka, a nie obejmowała całego budynku, którego druga połowa posadowiona jest na działce(...)i stanowi wyłączną własność powoda. Wbrew twierdzeniom skarżącego Sąd Rejonowy przyjął, że tylko E. G. (1), jako jedyna spadkobierczyni po C. A. jest wraz z powodem i współwłaścicielką spornej nieruchomości i nie wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku, by Sąd za jej współwłaścicieli uważał również M. Ł. oraz W. Ł..

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny prawnej żądania powoda na podstawie przepisów art. 209 k.c. oraz art.206 k.c. Zgodnie z art.209 k.c. każdy ze współwłaścicieli może wykonywać wszelkie czynności i dochodzić wszelkich roszczeń, które zmierzają do zachowania prawa. W doktrynie przyjmuje się, że czynność zachowawczą charakteryzują dwie podstawowe cechy, jej celem jest ochrona prawa przed możliwym niebezpieczeństwem, po drugie ochrona ta dotyczy wspólnego prawa i jest podejmowana w interesie wszystkich współwłaścicieli. W judykaturze wyrażony został pogląd, że roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości nie można uznać za roszczenie wspólne i kwalifikować go jako czynność zachowawczą, gdyż jej celem nie jest ochrona prawa przed możliwym niebezpieczeństwem i nie zmierza ona do zachowania wspólnego prawa własności rzeczy. Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości jest pożytkiem cywilnym z rzeczy, a jego dochodzenie jest przejawem wykonywania prawa podmiotowego. Pożytki cywilne z rzeczy wspólnej przypadają współwłaścicielom w stosunku do wielkości ich udziałów (art. 207 k.c.), co oznacza, że każdy współwłaściciel jest uprawniony do ich pobierania i do dochodzenia w postępowaniu sądowym. (por. wyr. SN z dnia 23 października 2014 r., I CSK 728/13, por. wyr. SA w Poznaniu z dnia 27 marca 2014 r., I ACa 80/14).

Niezależnie jednak od oceny charakteru powyższego roszczenia na płaszczyźnie art.209 k.c. wskazać należy, że samodzielne wykonywanie czynności zachowawczych przez współwłaściciela jest dopuszczalne w takim zakresie, jaki daje się pogodzić z korzyścią i interesem wszystkich współwłaścicieli. Z tego powodu nie będzie czynnością zachowawczą działanie współwłaściciela, które napotyka sprzeciw pozostałych współwłaścicieli. W niniejszej sprawie pozwana E. G. (1) jako współwłaścicielka nieruchomości w toku postępowania wyraźnie oponowała żądaniu powoda (pismo z dnia 20 sierpnia 2014 r., k. 97), wnosila o oddalenie powództwa oraz apelacji. W konsekwencji uznać należało, że powód nie był legitymowany do samodzielnego dochodzenia wynagrodzenia od pozwanych W. Ł. i O. F. w części przypadającej E. G. (1). Z kolei roszczenie skierowane przeciwko pozwanej E. G. (1) było niezasadne przede wszystkim z tego powodu, iż jako współwłaściciele nieruchomości, przysługuje jej uprawnienie do korzystania z nieruchomości, o czym stanowi art.206 k.c.

Bezzasadności powództwa wobec pozwanych W. Ł. oraz O. Ł. dowodzi też to, iż pozwany swoje uprawnienie do zajmowania nieruchomości wywodził z nieformalnej umowy podziału quad usum między powodem za C. A., po którego śmierci, którego współwłaściciele nieruchomości (powód i E. G. (1)) nie poczynili nowych ustaleń co

do sposobu korzystania z nieruchomości i dotychczasowy stan rzeczy był akceptowany przede wszystkim przez spadkobierczynię C. A. E. G. (1), która dała temu wyraźny wyraz w toku niniejszego postępowania. Z kolei pozwana O. Ł., córka M. Ł. nigdy nie korzystała z przedmiotowej nieruchomości.

Niezależnie od braku wykazania zasadności powództwa, powód nie wykazał również wysokości żądanej kwoty w sytuacji kwestionowania jej przez pozwanych. Powód domagał się zasądzenia kwoty 16.800 zł stanowiącej wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości od lipca 2010 r., przy przyjęciu miesięcznego czynszu w wysokości 400 zł. Kwota czynszu stanowi kwotę dowolnie przyjętą przez powoda, bowiem mimo spoczywającego na powodzie ciężaru dowodu (art.6 k.c.) nie wykazał on, by stawka czynszu w tej wysokości miała zastosowanie do wynajmu nieruchomości podobnych.

Z powyższych względów apelację powoda jako niezasadną Sąd Okręgowy oddalił na podstawie art.385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art.98 k.p.c. . Złożyło się na nie wynagrodzenie fachowego pełnomocnika r.pr. U. M. reprezentującego pozwanych W. Ł. i O. F. w kwocie 1200 zł, której wysokość wynika z § 6 pkt 4 w zw. z §12 ust.1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Co do zażalenia pozwanych:

Zażalenie okazało się zasadne w zakresie w jakim doprowadziło do zmiany rozstrzygnięcia o kosztach procesu zawartego w punkcie II (drugim) zaskarżonego wyroku.

Słusznie skarżący wskazują, że uzasadnienie tego rozstrzygnięcia narusza art. 328§2 k.p.c, bowiem ogranicza się jedynie do wskazania podstawy prawnej, bez wyjaśnienia wysokości ustalonych kosztów procesu i motywów przyznania ich również na rzecz pozwanej E. G. (1). Pozwana E. G. (1) nie była bowiem reprezentowana w sprawie przez pełnomocnika r.pr. U. M., a zatem jak słusznie wskazują skarżący nie przysługuje jej od powoda zwrot kosztów z tytułu zastępstwa procesowego.

Zasadny jest również zarzut dotyczący się przyznania wynagrodzenia pełnomocnikowi pozwanych W. Ł. i O. Ł. w niewłaściwej stawce minimalnej wynikającej z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Zważywszy, że przedmiotem żądania była kwota 16.800 zł stawka minimalna wynagrodzenia przy tej wartości sporu wynosi 2400 zł ,a nie 1200 zł jak błędnie przyjął Sąd Rejonowy (§6 pkt 5 w/w rozporządzenia.). Ponieważ po stronie pozwanych nie zachodzi stosunek solidarności zwrot tych kosztów należy się w połowie każdemu ze skarżących. Sąd Okręgowy nie uwzględnił żądania skarżących co do przyznania oddzielnie na rzecz każdego z nich kosztów zastępstwa procesowego w kwocie po 2400 zł. Sąd Okręgowy w składzie rozpoznającym sprawę przychylił się do stanowiska prezentowanego w orzeczeniach Sądu Najwyższego (uchwała z dnia 20 grudnia 1963 r., III PO 17/63, uchwała z dnia 30 stycznia 2007 r., III CZP 130/06, post. SN z dnia 12 lipca 1980 r., II CZ 79/80), z którego wynika, iż współuczestnikom sporu zastępowanym przez jednego pełnomocnika , w razie wygrania sprawy , sąd przyznaje zwrot kosztów procesu z tytułu poniesionych przez nich wydatków na opłacenie pełnomocnika procesowego w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika. Okoliczność, że w sprawie dwaj pozwani reprezentowani są przez jednego pełnomocnika, nie uzasadnia zatem zasądzenia na rzecz każdego z nich oddzielnie kosztów zastępstwa procesowego. Wskazać należy, że fakt reprezentowania przez pełnomocnika więcej niż jednej osoby występującej po danej stronie , może stanowić jedno z kryteriów rozważanych w ramach oceny charakteru sprawy i nakładu pracy pełnomocnika, mogące uzasadniać przyznanie wynagrodzenia przekraczającego stawki minimalne. W niniejszej sprawie jednak reprezentowanie przez pełn. r.pr. U. M. dwóch pozwanych, których obrona była w istocie taka sama, nie wpłynęło na zwiększenie nakładu pracy w sposób uzasadniający zwrot kosztów wynagrodzenia według podwyższonych stawek taryfowych.

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art.386§1 k.p.c w zw. z art.397 §2 k.p.c. zmienił zaskarżone rozstrzygnięcie zawarte w punkcie II (drugim) wyroku w całości i zasądził od R. A. (1) na rzecz pozwanych W. Ł. i O. F. kwoty po 1200 zł.

Zażalenie dające idące jako niezasadne z przyczyn powyżej wskazanych Sąd Okręgowy oddalił na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 §2 k.p.c.

SSO T.Strojnowska SSO Sł. Buras SSO R.Adamczyk